

Ο ρόλος και η συμβολή της Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας στην καταπολέμηση του Οργανωμένου Εγκλήματος και της Τρομοκρατίας

Δρ Ευάγγελος Στεργιούλης*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι εκτεταμένες γεωπολιτικές αλλαγές τις τελευταίες δύο δεκαετίες στην Ευρώπη αλλά και σ' ολόκληρο τον κόσμο, σε συνδυασμό με τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, επέδρασαν καταλυτικά στην εξέλιξη του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η ελεύθερη μετακίνηση προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών, δημιούργησαν νέες ευκαιρίες για την περαιτέρω ανάπτυξη των εγκληματικών δραστηριοτήτων οργανωμένων εγκληματικών δικτύων, με απώτερο σκοπό τη δημιουργία νέων αγορών και κατ' επέκταση την αύξηση των παρανόμων κερδών τους. Παράλληλα, η χρήση των νέων τεχνολογιών και του διαδικτύου αξιοποιούνται από τις τρομοκρατικές οργανώσεις για την προετοιμασία, συντονισμό και διάπραξη τρομοκρατικών ενεργειών, αλλά και για την διακίνηση προπαγανδιστικού υλικού ριζοσπαστικοποίησης. Πρόκειται για μια διαρκή απειλή, η αποτελεσματική αντιμετώπιση της οποίας είναι δυνατή μόνο μέσα από συλλογικές προσπάθειες των κρατών στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Σε αυτό το πλαίσιο, η διεθνής αστυνομική συνεργασία θεωρείται απολύτως αναγκαία για τον συντονισμό και την υποστήριξη των σύνθετων προσπαθειών και δράσεων των διωκτικών αρχών των κρατών, προκειμένου να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τη συνεχώς αυξανόμενη απειλή του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

1. Εισαγωγή

Παρά το γεγονός ότι η αστυνομική συνεργασία αποτελούσε ανέκαθεν ένα σύνθετο και εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, κυρίως λόγω των διαφορών των ποινικών και δικονομικών συστημάτων των κρατών, αλλά και της επιφυλακτικότητας πολλών κρατών να παραχωρήσουν ένα μέρος της εθνικής τους κυριαρχίας στο χειρισμό θεμάτων εσωτερικής ασφάλειας, η πρόοδος των εργασιών που έχει σημειωθεί τις τελευταίες δύο δεκαετίες είναι πράγματι αξιόλογη. Σήμερα βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη σημαντικές δομές ευρωπαϊκής αλλά και διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας, οι οποίες συμβάλουν καθοριστικά στην εδραίωση της διεθνούς ασφάλειας, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Στην παρούσα μελέτη θα προσεγγίσουμε διεξοδικά τη λειτουργία τριών σημαντικών δομών στο χώρο της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας, ήτοι, της Interpol, της Europol και

¹ Deflem, M. (2002) Policing World Society: Historical Foundations of International Police Cooperation, Oxford, UK: Oxford University Press. p. 45.

του Συστήματος Πληροφοριών Schengen, αναδεικνύοντας το ρόλο τους στην καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας και τη συμβολή τους στην εδραίωση της ασφάλειας τόσο της ευρωπαϊκής όσο και της διεθνούς κοινότητας.

2. Οργανωμένο Έγκλημα και Τρομοκρατία

Οι προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας εντάθηκαν σημαντικά μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στη Νέα Υόρκη (2001), στη Μαδρίτη (2004), στο Λονδίνο (2005) και εντατικοποιήθηκαν ακόμη περισσότερο μετά τις πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις τζιχαντιστών στη Γαλλία (2015), Βέλγιο και Γερμανία (2016), αλλά και Η.Β. (2017).

Η έκθεση της Europol για το οργανωμένο έγκλημα το 2013 προσδιόριζε την παρουσία τουλάχιστον 3.600 εγκληματικών οργανώσεων εν δράσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καλύπτοντας όλες τις μορφές εγκληματικότητας. Ο αριθμός αυτών των οργανώσεων αυξάνεται σε 5.000 από το 2017 και εντεύθεν². Οι παράνομες δραστηριότητες τους καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα αντικειμένων που αφορούν ναρκωτικά, εμπορία ανθρώπων, παράνομη μετανάστευση, ενώ παράλληλα επενδύουν και σε άλλες αναδυόμενες εγκληματικές αγορές όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο παράνομων αγαθών και υπηρεσιών, καθότι πρόκειται για αγορές με τεράστια κέρδη και χαμηλό επίπεδο επικινδυνότητας³. Σημειωτέον ότι οι συνολικές εκτιμήσεις των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ανέρχονται περίπου στο 3,6% του παγκόσμιου ΑΕΠ ή στα 2,1 τρις. δολάρια ΗΠΑ⁴.

Στο χώρο της τρομοκρατίας, τα τελευταία χρόνια η Ευρώπη αντιμετωπίζει μία διαρκώς αυξανόμενη απειλή από τρομοκρατικές ενέργειες που διαπράττονται από ομάδες τζιχαντιστών ή μεμονωμένα άτομα, τα οποία κατευθύνονται από το αποκαλούμενο ισλαμικό κράτος ή εμπνέονται από την ισλαμιστική ιδεολογία και προπαγάνδα. Παρά την αυξητική πορεία των τρομοκρατικών ενεργειών στο σύνολο τους, οι τρομοκρατικές επιθέσεις τζιχαντιστών σημειώνουν αισθητή μείωση. Συγκεκριμένα, το 2016 πραγματοποιήθηκαν 142 τρομοκρατικές ενέργειες (επιθέσεις ή απόπειρες) στην Ευρώπη και οι συλλήψεις υπόπτων ανήλθαν σε 1002, εκ των οποίων οι 718 σχετίζονταν με την ισλαμιστική τρομοκρατία⁵, ενώ το 2017 πραγματοποιήθηκαν συνολικά 205 τρομοκρατικές ενέργειες (επιθέσεις ή απόπειρες) και έγιναν 1219 συλλήψεις, οι περισσότερες εκ των οποίων (705) σχετίζονταν με την ισλαμιστική τρομοκρατία⁶. Το 2018⁷, ωστόσο, αν και το σύνολο των τρομοκρατικών επιθέσεων ανήλθε στις 1056 και οι συλλήψεις σε 129, οι τρομοκρατικές ενέργειες τζιχαντιστών σημείωσαν αισθητή

² Europol (2017), Serious Organised Crime Threat Assessment, p. 7

³ Ibid, p. 14

⁴United Nations (2011), Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes, p. 127

⁵ Europol (2017), Terrorism Situation and Trend Report, pp. 7-10

⁶ Europol (2018,) Terrorism Situation and Trend Report, pp. 9-10

⁷ Europol (2019,) Terrorism Situation and Trend Report, pp. 11-12

μείωση και ανήλθαν μόλις σε 24, γεγονός που μεταξύ άλλων οφείλεται στα αυξημένα μέτρα ασφάλειας των κρατικών αρχών και στην ενισχυμένη διεθνή αστυνομική συνεργασία.

Ένα ζήτημα εξόχως σημαντικό είναι η διασύνδεση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, δεδομένων των ουσιαστικών υφιστάμενων διαφορών μεταξύ των δύο φαινομένων, με σημαντικότερη την κερδοσκοπική διάσταση που διέπει ολοκληρωτικά τις δομές του οργανωμένου εγκλήματος και αποτελεί τον κύριο σκοπό κάθε οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας. Επί σειρά ετών, οι προσεγγίσεις των διωκτικών αρχών και των διεθνών οργανισμών ήταν ιδιαίτερες επιφυλακτικές, ωστόσο τα τελευταία χρόνια και μετά τις επαναλαμβανόμενες τρομοκρατικές επιθέσεις σε ευρωπαϊκές χώρες όπως στο Βέλγιο και στη Γαλλία, τον Μάρτιο του 2016 και τον Νοέμβριο του 2015 αντιστοίχως, αποκάλυψαν τη συμμετοχή ορισμένων εκ των δραστών σε δραστηριότητες σοβαρών μορφών οργανωμένης εγκληματικότητας όπως η διακίνηση ναρκωτικών, πυροβόλων όπλων και παραποιημένων εγγράφων.

Οι πρόσφατες εκτιμήσεις, λοιπόν, εστιάζουν στην απειλή που μπορεί να προέλθει από τη διασύνδεση της τρομοκρατίας με το οργανωμένο έγκλημα και συγκεκριμένα από την πιθανή εκμετάλλευση των υποδομών των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος από τρομοκρατικές οργανώσεις με απώτερο σκοπό την προμήθεια πλαστών εγγράφων, πυροβόλων όπλων και άλλων μέσων προκειμένου να χρησιμοποιηθούν στη διάπραξη τρομοκρατικών ενεργειών⁸.

3. Διεθνής Εγκληματολογικός Αστυνομικός Οργανισμός - International Criminal Police Organisation-Interpol

Η Interpol είναι αστυνομικός οργανισμός παγκόσμιας εμβέλειας και συνάμα ο μεγαλύτερος και αρχαιότερος διεθνής οργανισμός αστυνομικής συνεργασίας με 194 χώρες μέλη. Η πρώτη προσπάθεια της διεθνούς αστυνομικής κοινότητας να δημιουργήσει την Interpol χρονολογείται από το 1914, στο Μονακό, όπου οργανώθηκε το πρώτο Διεθνές Συνέδριο Αστυνομιών, χωρίς ωστόσο να υπάρξουν απτά αποτελέσματα καθώς ξέσπασε ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος. Το 1923 διοργανώθηκε με επιτυχία στη Βιέννη μία διεθνής συνάντηση Αστυνομιών⁹ όπου αποφασίστηκε η ίδρυση της Διεθνούς Επιτροπής Εγκληματολογικής Αστυνομίας, πρόδρομος της σημερινής Interpol. Η εν λόγω επιτροπή λειτούργησε στοιχειωδώς μέχρι και την έναρξη το δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και στη συνέχεια έπαψε τις δραστηριότητες της. Μετά τη λήξη του πολέμου, η επιτροπή επαναδραστηριοποιείται με έδρα το Παρίσι και το 1956 καταρτίζεται το καταστατικό της Interpol που αποτελεί τη νομική της βάση και ισχύει μέχρι και σήμερα.

⁸ Europol (2017), Serious and Organised Crime Threat Assessment 2017, p. 55

⁹ Sullivan, L. (ed.) (2005) Encyclopaedia of Law Enforcement, vol. 1., CA: Sage, p. 1119

Σημειωτέον ότι το καταστατικό¹⁰ της Interpol απαγορεύει στον Οργανισμό οποιαδήποτε επέμβαση ή δραστηριότητα πολιτικού, στρατιωτικού, θρησκευτικού ή φυλετικού χαρακτήρα. Στην πραγματικότητα, το άρθρο 3 του καταστατικού της Interpol είχε προκαλέσει στο παρελθόν σοβαρές δυσκολίες στον τομέα της συνεργασίας κατά της δίωξης των αξιωματούχων του ναζιστικού καθεστώτος¹¹ καθώς και στην ανταλλαγή πληροφοριών για τρομοκρατικές επιθέσεις μέχρι το 1984, οπότε και επανεξετάστηκε στις εργασίες της 53ης Γενικής Συνέλευσης της Interpol¹² επιτρέποντας στην Interpol να ανταλλάσσει πληροφορίες και για θέματα τρομοκρατίας.

Παρά το γεγονός ότι η Interpol δεν διαθέτει εκτελεστικές αρμοδιότητες, οι δράσεις και οι πρωτοβουλίες που έχει αναπτύξει τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο των προτεραιοτήτων της, έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερος σημαντικές και συνάμα αποτελεσματικές για τις έρευνες των διωκτικών αρχών των κρατών μελών, καλύπτοντας όλες τις σοβαρές μορφές εγκληματικότητας με έμφαση στα ναρκωτικά, εμπορία ανθρώπων, παράνομη μετανάστευση, οικονομικό έγκλημα, εγκλήματα διαδικτύου, σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων και διεθνή τρομοκρατία¹³. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η Interpol διαθέτει συμβουλευτικό status και καθεστώς παρατηρητού στον Ο.Η.Ε. από το 1949 και το 1996 αντιστοίχως, έχει αναγνωρισθεί από τον Ο.Η.Ε. ως διακυβερνητικός οργανισμός από το 1971¹⁴, ενώ διατηρεί επίσημο εκπρόσωπο στην Ευρωπαϊκή Ένωση από το 2009¹⁵.

Η ραγδαία εξέλιξη των νέων τεχνολογιών και ειδικότερα της πληροφορικής αποτελούν σημαντικά εργαλεία συνεχούς αξιοποίησης για την εκπλήρωση της αποστολής της Interpol. Σε αυτό το πλαίσιο, η Interpol εστιάζει τις προσπάθειες της στη συνεχή ανάπτυξη και λειτουργία μιας σειράς ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων, οι οποίες έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντικές στην καθημερινή αστυνομική πρακτική των διωκτικών αρχών σε διεθνές επίπεδο. Τα κράτη μέλη διατηρούν απευθείας πρόσβαση σε όλες τις βάσεις δεδομένων της Interpol οι οποίες περιλαμβάνουν τα ακόλουθα αντικείμενα με τον αντίστοιχο αριθμό καταχωρήσεων¹⁶:

- Ονομαστικό αρχείο (διεθνώς καταζητούμενοι, κλπ.) (205.000)
- DNA profiles (172.000)

¹⁰ Interpol (1998), Basic Texts of the Organisation. The Constitution and the General Regulations of ICPO-Interpol adopted by the General Assembly at its 25th session, Vienna, 1956. Lyon: Interpol General Secretariat

¹¹ Barnett, M. & Coleman, L. (2005), Designing Police: Interpol and the Study of Change in International Organizations, *International Studies Quarterly*, 49 (4), pp. 593-619

¹² Interpol (1984) Resolution No. AGN/53/RES/7, Application of article 3 of the Constitution, 53rd General Assembly, 4-11 September 1984, Luxemburg.

¹³ Στεργιούλης, Ε. (2011), “Η συμβολή της Interpol στην καταπολέμηση της διεθνούς εγκληματικότητας», “Εγκληματολογία”, τεύχος 1/2011, σελ. 142.

¹⁴ Interpol, An organization under international law: <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Legal-materials/An-organization-under-international-law> (ανακτήθηκε 20.10.2019)

¹⁵ History of Interpol: <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/History> (ανακτήθηκε 13.2.2019)

¹⁶ Interpol (2018), Fact Sheet Databases, COM/FS/2018-08/GI-04

- Δακτυλικά αποτυπώματα (182.000)
- Κλεμμένα οχήματα (125.000)
- Κλεμμένα και απολεσθέντα ταξιδιωτικά έγγραφα (74 εκατ.)
- Κλεμμένα διοικητικά έγγραφα (1,3 εκατ.)
- Κλεμμένα έργα τέχνης (51.000)
- Κλεμμένα και απολεσθέντα όπλα (848.000)
- Ξένοι μαχητές τρομοκρατίας (Foreign Terrorist Fighters), (46.000)

Χαρακτηριστικό της σπουδαιότητας και της προστιθέμενης αξίας της Interpol στο χώρο της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας, αποτελεί η συνεχής χρήση και ανάπτυξη των εν λόγω βάσεων δεδομένων. Για παράδειγμα, στη βάση δεδομένων των κλεμμένων και απολεσθέντων ταξιδιωτικών εγγράφων πραγματοποιούνται ετησίως πάνω από 1 δισ. έρευνες (searches)¹⁷, ενώ στη βάση δεδομένων για την ισλαμιστική τρομοκρατία, η οποία περιλαμβάνει στοιχεία των αποκαλούμενων ξένων μαχητών (foreign terrorist fighters), δηλαδή, ατόμων που έχουν ταξιδέψει από Ευρωπαϊκές και άλλες χώρες στις εμπόλεμες περιοχές της Συρίας και του Ιράκ και εντάχθηκαν στις δομές του ISIS¹⁸, οι καταχωρήσεις στην εν λόγω βάση ανέρχονται σε 46.000¹⁹, γεγονός που εκφράζει τη βούληση των κρατών μελών και της διεθνούς κοινότητας για αμεσότερη και αποτελεσματικότερη συνεργασία μέσω της Interpol. Εξόχως σημαντική έχει, επίσης, αποδειχθεί και η ηλεκτρονική βάση με φωτογραφίες και απεικονίσεις σχετικές με περιπτώσεις σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων (child sexual exploitation images), η μοναδική τέτοια βάση δεδομένων σε παγκόσμιο επίπεδο, οι πληροφορίες της οποίας βοήθησαν τις έρευνες αστυνομικών αρχών μέχρι σήμερα να ανακαλυφθούν πάνω από 5.600 δράστες και να ταυτοποιηθούν πάνω από 12.000 παιδιά-θύματα²⁰. Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι στον τομέα της καταπολέμησης της διεθνούς τρομοκρατίας, η Interpol συνεργάζεται στενά και με το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. μέσω της έκδοσης των ειδικών αγγελιών της Interpol για επιβολή κυρώσεων κατά ατόμων και οντοτήτων που εμπλέκονται σε υποθέσεις τρομοκρατίας ανά τον κόσμο, όπως της Al Qaeda και Taliban²¹

Κάθε κεντρικό εθνικό²² γραφείο Interpol συνδέεται με το ασφαλές δίκτυο επικοινωνιών της Interpol (I-24/7), το οποίο λειτουργεί σε 24ωρη βάση προκειμένου να ανταλλάσσουν εγκαίρως πληροφορίες για οποιαδήποτε μορφή εγκληματικής δραστηριότητας και τρομοκρατίας. Χρησιμοποιώντας το σύστημα I-24/7 (Information-

¹⁷ Interpol, Stolen and Lost Travel Documents Database, <https://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Border-management/SLTD-Database>, (ανακτήθηκε 10.11.2018)

¹⁸ Interpol, “Interpol to highlight need for military to police terrorism data flow at global coalition meeting”, 11.7.2017, <https://www.interpol.int/News-and-media/News/2017/N2017-091> (ανακτήθηκε 13.11.2018)

¹⁹ Idem, υποσημείωση 16

²⁰ Idem, υποσημείωση 16

²¹ Interpol (2013), Cooperation between Interpol and the United Nations Security Council, p.2.

²² Στην Ελληνική Αστυνομία, το Εθνικό Κεντρικό Γραφείο Interpol αποτελεί τμήμα της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας του Αρχηγείου, βλ. Π.Δ. 178/ΦΕΚ 281, 31/12/2014, Οργάνωση Υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας, άρθρο 8.

24 hours/7 days), τα εθνικά κεντρικά γραφεία μπορούν να ανταλλάσσουν, να καταχωρούν και να αναζητούν στοιχεία για τις έρευνες τους, έχοντας άμεση πρόσβαση στις παραπάνω αναφερόμενες βάσεις δεδομένων..

Η επεξεργασία και εν γένει διαχείριση των πληροφοριών και δεδομένων, ζήτημα για το οποίο η Interpol έχει συχνά επικριθεί για τον έλεγχο και τη διαφάνεια της χρήσης προσωπικών δεδομένων²³, υπόκεινται στον έλεγχο της Επιτροπής Ελέγχου Αρχείων της Interpol, αποτελούμενη από επτά μέλη τα οποία εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού²⁴. Η Επιτροπή έχει εποπτικό και συμβουλευτικό ρόλο και είναι επίσης υπεύθυνη για την επεξεργασία αιτήσεων πρόσβασης, διόρθωσης και διαγραφής δεδομένων στο Σύστημα Πληροφοριών της Interpol. Η εν λόγω επιτροπή απέκτησε διαπίστευση και αναγνώριση ως Αρχή Προστασίας Δεδομένων στη Διεθνή Διάσκεψη των Επιτρόπων Προστασίας Δεδομένων και Προσωπικών Δεδομένων το 2003²⁵.

Το όραμα της Interpol είναι να συμβάλει στη δημιουργία ενός ασφαλέστερου κόσμου μέσω της υποστήριξης και της αποτελεσματικής διασύνδεσης των αστυνομικών των κρατών μελών²⁶. Μέσω, λοιπόν, της άμεσης ανταλλαγής πληροφοριών, της αξιοποίησης μιας σειράς αποτελεσματικών βάσεων δεδομένων και της παροχής εξειδικευμένης εκπαίδευσης στο αστυνομικό προσωπικό όλων των κρατών μελών, αναδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος της Interpol και η τεράστια συμβολή της στην καταπολέμηση της διεθνούς εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας.

Εν κατακλείδι, η Interpol, σε σχέση με άλλες μορφές διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας, όπως η Europol με τη οποία έχει υπογράψει συμφωνία διμερούς συνεργασίας²⁷, είναι ο μόνος παγκόσμιος οργανισμός αστυνομικής συνεργασίας, η συμβολή του οποίου στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας είναι ευρέως αποδεκτή και εξόχως υποστηρικτική από τη διεθνή κοινότητα. Τούτο οφείλεται και στο γεγονός ότι η Interpol γεφυρώνει διαφορετικούς πολιτισμούς κρατών μελών και των πέντε ηπείρων, ενώ, επιπροσθέτως, και ως ένα βαθμό, συμπληρώνει τα νομικά και αστυνομικά συστήματα διαφορετικών χωρών στην αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της διεθνούς εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας.

4. Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία-Europol

²³ Cheah W.L. (2010) “Mapping Interpol’s evolution: Functional expansion and the move towards legalization”, Policing: A Journal of Policy and Practice, Oxford University Press, (4).1, pp.28-37.

²⁴ Statute of the Commission for the Control of Interpol’s Files, (II.E/RCIA/GA/2016).

²⁵ Commission for the Control of Files, <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Commission-for-the-Control-of-Files-CCF> (ανακτήθηκε 15.12.2018)

²⁶ Interpol (2009), Interpol’s Vision: Connecting Police for a Safer World, Interpol Annual Report 2009, p. 7.

²⁷ Στεργιούλης, Ε. «Η Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ Europol και Interpol», Αστυνομική Επιθεώρηση, Τεύχος Νοέμβριος-Δεκέμβριος 200, σελ. 684.

Η ιδέα για την ίδρυση της Europol άρχισε να συζητείται από τα μέσα της δεκαετίας του '70 στην Ομάδα Εργασίας TREVI²⁸ για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, αλλά και το συντονισμό των αστυνομικών δραστηριοτήτων των τότε 12 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος²⁹. Οι εξελίξεις όμως στον ευρωπαϊκό χώρο, σε συνδυασμό με την έντονη δραστηριοποίηση οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, επέδρασαν καταλυτικά στην πορεία των μέχρι τότε συζητήσεων και έδωσαν μια νέα ώθηση στην ιδέα της ίδρυσης της Europol. Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και των ανατολικών καθεστώτων (1989), η αύξηση των παρανόμων μεταναστευτικών ρευμάτων προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η απειλή από την έντονη διεθνοποίηση του εμπορίου ναρκωτικών και το ξέπλυμα χρήματος, αποτέλεσαν τους κυριότερους λόγους που συντόμευσαν τις διαδικασίες ίδρυσης και λειτουργίας της³⁰.

Η Europol, με έδρα τη Χάγη, άρχισε να λειτουργεί τον Ιανουάριο του 1994 με τη μορφή της Μονάδας Ναρκωτικών Europol³¹ και από τον Ιούλιο του 1999 ανέλαβε πλήρως τις αρμοδιότητες της, μετά την επικύρωση της Σύμβασης³² Europol από όλα τα κράτη μέλη. Εν συνεχεία, με Απόφαση του Συμβουλίου³³ το νομικό της πλαίσιο τροποποιήθηκε, ώστε να καταστεί από οργανισμός διακυβερνητικής συνεργασίας σε οργανισμό (υπηρεσία) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2016 η εν λόγω Απόφαση Συμβουλίου μετετράπη σε Κανονισμό³⁴ της Ε.Ε και η Europol κατ' ουσίαν επανιδρύεται υπό τον τίτλο «*Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου με σκοπό τη στήριξη της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου στην Ένωση*»³⁵. Το νέο θεσμικό πλαίσιο καθορίζει ως κύρια αποστολή της Europol να «*στηρίζει και να ενισχύει τις ενέργειες των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών καθώς και την αμοιβαία συνεργασία τους για την πρόληψη και την καταπολέμηση σοβαρών μορφών εγκλήματος που επηρεάζουν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, της τρομοκρατίας και μορφών εγκλήματος που θίγουν κοινά συμφέροντα τα οποία καλύπτονται από πολιτική της Ένωσης...*»³⁶.

²⁸ Ο όρος TREVI αποδίδεται ως ακρωνύμιο των λέξεων «Terrorism, Radicalism, Violence» ή κατά μία άλλη άποψη, ως ακρωνύμιο των λέξεων «Terrorism, Radicalism, Extremism and International Violence».

²⁹ Woodward, R. (1993) Establishing Europol, European Journal of Criminal Policy and Research. 1(4) pp.7-33.

³⁰ Στεργιούλης, Ε. (2003), Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία-Europol, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 24

³¹ Ministerial Agreement on the Establishment of the Europol Drugs Unit, Copenhagen, 2.6.1993

³² OJEU (1995) Council Act of 26 July 1995 drawing up the Convention based on Article K.3 of the Treaty on European Union, on the establishment of a European Police Office (Europol Convention), C316/38, 27.11.1995

³³ COUNCIL DECISION of 6 April 2009 establishing the European Police Office (Europol) (2009/371/JHA) 15.5.2009 Official Journal of the European Union L 121/37

³⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/794 της 11ης Μαΐου 2016 για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 135/53, 24/05/2016

³⁵ Idem, άρθρο 1, παρ. 2 : «Η Ευρωπόλ, όπως ιδρύεται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, αντικαθιστά και διαδέχεται την Ευρωπόλ η οποία ιδρύθηκε με την απόφαση 2009/371/ΔΕΥ.»

³⁶ Idem, Άρθρο 3, παρ. 1.

Εν ολίγοις, η νέα νομική βάση βελτιώνει και ενισχύει τις δυνατότητες της Europol να ενεργεί ως κέντρο ανταλλαγής και ανάλυσης πληροφοριών της Ε.Ε. για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του σοβαρού οργανωμένου εγκλήματος³⁷, διευκολύνει τη δημιουργία εξειδικευμένων μονάδων εντός της Europol για να ανταποκρίνονται άμεσα στις απειλές της τρομοκρατίας και άλλων μορφών σοβαρής εγκληματικότητας και, επιπροσθέτως, περιλαμβάνει σαφείς κανόνες για τη λειτουργία των κέντρων καταπολέμησης της τρομοκρατίας και της τρομοκρατικής προπαγάνδας στο διαδίκτυο. Όσον αφορά την τρομοκρατία και με δεδομένο τις μεγάλης έκτασης τρομοκρατικές επιθέσεις που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια σε Ευρωπαϊκές χώρες, οι έρευνες εστιάζονται κατά προτεραιότητα στην ισλαμιστική τρομοκρατία, με έμφαση στους αποκαλούμενους αλλοδαπούς μαχητές (foreign terrorist fighters), οι οποίοι προέρχονται από Ευρωπαϊκές χώρες και έχουν ενταχθεί στις τάξεις του ISIS στις εμπόλεμες ζώνες της Συρίας και του Ιράκ.

Αναφορικά με την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η Europol έχει υιοθετήσει τα τελευταία χρόνια μία συγκεκριμένη μεθοδολογία³⁸, η οποία αποτελείται από κύκλους και επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των σημαντικότερων εγκληματικών απειλών για την Ε.Ε. Κάθε κύκλος διαρκεί τέσσερα χρόνια και αποσκοπεί στη βελτίωση, το συντονισμό και τη συνεργασία σε προτεραιότητες που καθορίζονται σε συνεργασία με τα κράτη μέλη. Σε αυτό το πλαίσιο, οι προτεραιότητες της Europol, για το χρονικό διάστημα 2018-2021, εστιάζονται στην καταπολέμηση του εμπορίου ναρκωτικών, της παράνομης μετανάστευσης, της εμπορίας ανθρώπων και σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων, των εγκλημάτων στο διαδίκτυο, της διακίνησης και χρήσης πυροβόλων όπλων, του περιβαλλοντικού εγκλήματος, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της απάτης που διαπράττεται εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς και στην καταπολέμηση εγκληματικών οργανώσεων με υψηλό βαθμό κινητικότητας που πραγματοποιούν οργανωμένες κλοπές και διαρρήξεις σε ολόκληρη την Ε.Ε.

Η Europol έχει αναπτύξει ένα σύγχρονο και ασφαλές σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών (SIENA: Secure Information Exchange Network Application), το οποίο επιτρέπει σε 24ωρη βάση την άμεση επικοινωνία και ανταλλαγή επιχειρησιακών και στρατηγικών πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών, των αξιωματικών συνδέσμων, των αναλυτών και εμπειρογνομόνων της Europol, καθώς και τρίτων μερών με τα οποία η Europol έχει συνάψει συμφωνίες συνεργασίας (κράτη εκτός ΕΕ, διεθνείς οργανισμοί κλπ). Στο σύστημα είναι συνδεδεμένες πάνω 1400 αρμόδιες υπηρεσίες εφαρμογής του νόμου από 47 συνολικά χώρες, συμπεριλαμβανομένων και των τρίτων χωρών με τις οποίες η Europol έχει υπογράψει διμερείς συμφωνίες συνεργασίας³⁹.

³⁷ Europol (2017), Press Release, “Europol’s Regulation” 1 May 2017

³⁸ Council of the European Union (2018), The EU Policy to tackle organized crime and serious international crime, EU Publications Office

³⁹ Europol (2018), Europol in brief, Fighting crime across borders, Europol, pp. 11-12

Το σημαντικότερο, ωστόσο, εργαλείο της Europol στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας είναι η στρατηγική και επιχειρησιακή ανάλυση πληροφοριών. Έχοντας αναπτύξει ένα σύγχρονο κεντρικό σύστημα ανάλυσης που περιλαμβάνει σήμερα περίπου 30 projects⁴⁰ τα οποία καλύπτουν όλες τις μορφές του σοβαρού οργανωμένου εγκλήματος και τρομοκρατίας, η Europol έχει αναγνωρισθεί ευρέως ως ένα ευρωπαϊκό κέντρο ανάλυσης πληροφοριών τόσο σε επιχειρησιακό όσο και σε στρατηγικό επίπεδο. Τα εν λόγω projects (ηλεκτρονικοί φακέλοι ανάλυσης πληροφοριών) εξαρτώνται πλήρως από την παροχή πληροφοριών από τα κράτη μέλη και τρίτες χώρες με τις οποίες η Europol έχει υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας. Με βάση το περιεχόμενο αυτών των φακέλων, οι αναλυτές της Europol, αποκαλύπτουν πολυάριθμες διασυνδέσεις εγκληματολογικών δεδομένων οι οποίες συμβάλουν σημαντικά στην αποτελεσματικότητα των ερευνών των κρατών μελών⁴¹.

Επιπροσθέτως, στις επιχειρησιακές δυνατότητες του Οργανισμού περιλαμβάνεται και το Σύστημα Πληροφοριών (Europol Information System-EIS), μία πανευρωπαϊκή ηλεκτρονική βάση δεδομένων που τέθηκε σε λειτουργία το 2005 και στην οποία καταχωρούνται δεδομένα για όλες τις μορφές σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος, όπως ύποπτα και καταδικασθέντα πρόσωπα, εγκληματικές δομές και αδικήματα, καθώς και μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξή τους. Σημαντική για τις έρευνες των διωκτικών αρχών είναι η δυνατότητα του συστήματος να διασυνδέει τα δεδομένα που αποθηκεύονται έτσι ώστε να δημιουργείται μια δομημένη εικόνα της υπό έρευνας υπόθεσης, ενώ η νεότερη έκδοση του EIS που αναπτύχθηκε το 2013, μπορεί επίσης να αποθηκεύει και να ελέγχει αυτόματα βιομετρικά στοιχεία (DNA) και δεδομένα σχετικά με εγκλήματα στον κυβερνοχώρο⁴². Οι καταχωρήσεις στο EIS⁴³ ανέρχονται πάνω από 1,3 εκατ. εκ των οποίων το 50% αφορούν τρομοκρατία, ενώ ο αριθμός των ερευνών (searches) που διενεργούνται σε ετήσια βάση ανέρχονται σε 4 εκατ., γεγονός που αναδεικνύει τη βούληση των κρατών μελών να ενισχύσουν τη συνεργασία τους μέσω της Europol.

Εν ολίγοις, το SIENA μαζί με το EIS σε συνδυασμό με ένα ιδιαίτερα ανεπτυγμένο δίκτυο αξιωματικών συνδέσμων που λειτουργεί στην έδρα της Europol, καθώς και ένα αξιόλογο αριθμό φακέλων ανάλυσης πληροφοριών για όλες τις σοβαρές μορφές οργανωμένου εγκλήματος και τρομοκρατίας, αποτελούν τον κορμό της επιχειρησιακής λειτουργίας της Europol, σε καθημερινή βάση, στην καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

Η συνολική επεξεργασία και διαχείριση των πληροφοριών και ευαίσθητων δεδομένων που αποθηκεύονται στις βάσεις δεδομένων της Europol, υπόκειται στην επιτήρηση και τον έλεγχο της ανεξάρτητης Αρχής Προστασίας Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

⁴⁰ Europol Analysis Projects, <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects> (ανακτήθηκε 19/12/2018)

⁴¹ Europol (2015), General Report on Europol Activities 2015, pp.38-41

⁴² Europol (2013), Europol Information System, EU Publications Office

⁴³ Europol (2018), Europol in brief, Fighting crime across borders, Europol, pp. 13-14

σύμφωνα με τις διατάξεις του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 45/2001 που θεσπίζει τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων που διαχειρίζονται θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴⁴.

Συμπερασματικά, η αποστολή της Europol διέπεται από το στοιχείο της επικουρικότητας και το έργο της συνίσταται στην παροχή μιας σειράς υπηρεσιών οι οποίες εξαντλούνται σε ένα ρόλο υποστήριξης και υποβοήθησης των αρχών εφαρμογής του νόμου των κρατών μελών⁴⁵, χωρίς καμία απολύτως εκτελεστική αρμοδιότητα. Ωστόσο, παρότι η Europol στερείται εκτελεστικών αρμοδιοτήτων, διατηρεί εκτεταμένες δυνατότητες συμμετοχής σε ένα ευρύτατο φάσμα δραστηριοτήτων που καλύπτουν το σύνολο των σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, συμπεριλαμβανομένης και της συμμετοχής της σε κοινές ομάδες έρευνας⁴⁶.

5. Σύστημα Πληροφοριών Schengen

Στις 14 Ιουνίου 1985, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία υπέγραψαν τη Συμφωνία Schengen⁴⁷ για την ελεύθερη διέλευση των κοινών συνόρων τους. Αργότερα, το 1990, υπεγράφη η Σύμβαση εφαρμογής της Συμφωνίας Schengen⁴⁸, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1995 καταργώντας και επίσημα τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα των εν λόγω χωρών. Με την καθιέρωση κοινών διαδικασιών και ελέγχων εισόδου στον αποκαλούμενο χώρο Schengen, ταυτόχρονα δημιουργούνται και ενιαία εξωτερικά σύνορα. Σε αυτό το πλαίσιο, καθιερώνονται κοινοί κανόνες σχετικά με την έκδοση θεώρησης και τις διαδικασίες ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα.

Η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων δεν έπρεπε, ωστόσο, να θέσει σε κίνδυνο την εσωτερική ασφάλεια των κρατών μελών. Σε αυτό το πλαίσιο, προβλέφθηκε η ανάπτυξη ενός συστήματος πληροφοριών που θα διασφάλιζε την εσωτερική ασφάλεια των κρατών διευκολύνοντας και παράλληλα ενισχύοντας τη συνεργασία των αρμόδιων κρατικών αρχών. Κατά συνέπεια, το σύστημα πληροφοριών Schengen, αποτελεί ένα

⁴⁴ Regulation (EC) No 45/2001 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data, OJEU, L 8, 12.01.2001, p. 1

⁴⁵ Στην Ελληνική Αστυνομία λειτουργεί η Εθνική Μονάδα Europol η οποία αποτελεί τμήμα της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας του Αρχηγείου. Είναι η Εθνική Υπηρεσία σύνδεσμος με την Europol και τις αντίστοιχες Εθνικές Μονάδες των κρατών μελών, ενώ παράλληλα συντονίζει και διασφαλίζει τη συνεργασία σε καθημερινή βάση με όλες τις αρμόδιες ελληνικές υπηρεσίες, βλ. Π.Δ. 178/ΦΕΚ 281Α, 31/12/2014, Οργάνωση Υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας, άρθρο 8.

⁴⁶ Council Framework Decision of 13 June 2002 on joint investigations teams, (2002/465/JHA), OJEU, L 162/1, 20.6.2002

⁴⁷ Agreement between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders, OJEU, L 239, 22/09/2000, pp.13 -18

⁴⁸ Convention implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders, OJEU, L 239, 22/09/2000 pp.19 - 62

μηχανισμό αντιστάθμισης της κατάργησης των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, διατηρώντας έτσι απρόσκοπτη την ελεύθερη μετακίνηση προσώπων στο χώρο Schengen σε ένα περιβάλλον ασφάλειας.

Το Σύστημα Πληροφοριών Schengen (Schengen Information System-SIS) τέθηκε σε λειτουργία το 1995 και, από τεχνικής πλευράς, περιλαμβάνει την κεντρική βάση δεδομένων που βρίσκεται στο Στρασβούργο, τις εθνικές βάσεις δεδομένων καθώς και το δίκτυο των εθνικών σημείων επαφής γνωστά ως S.I.R.E.N.E (Supplementary Information Request at the National Entries), τα οποία διασφαλίζουν την καθημερινή επικοινωνία και το συντονισμό των ενεργειών μεταξύ των αρμοδίων εθνικών αρχών των κρατών μελών. Κατ' ουσίαν, πρόκειται για μία κοινή ηλεκτρονική βάση δεδομένων στην οποία καταχωρούνται πληροφορίες που αφορούν πρόσωπα και αντικείμενα, τα οποία απασχολούν τις έρευνες των αστυνομικών και δικαστικών αρχών των κρατών μελών. Στο σύστημα σήμερα είναι συνδεδεμένες 30 ευρωπαϊκές χώρες στις οποίες περιλαμβάνονται 26 κράτη μέλη της Ε.Ε. (εκτός Ιρλανδίας και Κύπρου) και 4 κράτη εκτός Ε.Ε. (Νορβηγία, Ελβετία, Ισλανδία και Λιχτενστάιν)⁴⁹.

Η θέση σε λειτουργία του συστήματος πληροφοριών Schengen δεύτερης γενιάς (SIS II) το 2013⁵⁰, παρέχει ενισχυμένες λειτουργίες, όπως η δυνατότητα εισαγωγής βιομετρικών στοιχείων (δακτυλικά αποτυπώματα και φωτογραφίες), νέων μορφών καταχωρήσεων όπως κλεμμένα αεροσκάφη, πλοία, εμπορευματοκιβώτια και μέσα πληρωμής, καθώς επίσης παρέχεται και η δυνατότητα διασύνδεσης διαφορετικών καταχωρήσεων κατά το διενεργούμενο έλεγχο στα δεδομένα του συστήματος. Επιπροσθέτως, το SIS II περιλαμβάνει αντίγραφα των ευρωπαϊκών ενταλμάτων σύλληψης επισυναπτόμενα στα στοιχεία των ατόμων εκείνων που καταζητούνται για σύλληψη και έκδοση, διευκολύνοντας έτσι τη συνεργασία των αρμοδίων αρχών. Το νομοθετικό πλαίσιο με βάση το οποίο λειτουργεί το Σύστημα Πληροφοριών Schengen δεύτερης γενιάς προβλέπεται από τις διατάξεις του υπ. αριθμ. 1987/2002 Κανονισμού της Ε.Ε.⁵¹.

Το Σύστημα Πληροφοριών Shengen επιτρέπει σε όλες τις αρμόδιες εθνικές αρχές⁵² να προβαίνουν σε καταχωρήσεις, αλλά και να πραγματοποιούν ελέγχους και αναζητήσεις. Οι καταχωρήσεις περιλαμβάνουν:

- Άρνηση εισόδου σε πρόσωπα ή απαγόρευση παραμονής στο χώρο Schengen.

⁴⁹ Council of the European Union (2018), The Schengen Area, EU Publications Office.

⁵⁰ EU Commission (2013), Press Release, "Schengen Information System (SIS II) goes live", 9 April 2013. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-309_en.htm?locale=en (ανακτήθηκε 19.11.2019)

⁵¹Κανονισμός (ΕΚ) 1987/2006 της 20ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τη δημιουργία, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Schengen δεύτερης γενιάς (SIS II), OJEC L 384/4, 28.12.2006
⁵² Η Ελλάδα επικύρωσε τη Συμφωνία και τη Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας Schengen το 1997. Στην Ελληνική Αστυνομία λειτουργεί τμήμα SIRENE στη Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας του Αρχηγείου και έχει ως κύρια αποστολή την επικοινωνία και την ανταλλαγή πληροφοριών με τα αντίστοιχα γραφεία των κρατών μελών και τις αρμόδιες ελληνικές υπηρεσίες. Επιπροσθέτως, ασκεί συντονιστικό ρόλο σε εθνικό επίπεδο για θέματα και διαδικασίες που αφορούν την υλοποίηση της Σύμβασης Schengen. Βλ. Νόμος 2514/1997 - ΦΕΚ 140Α-27-6-1997.

- Πρόσωπα για τα οποία έχει εκδοθεί Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης ή συνελήφθησαν και τελούν υπό κράτηση.
- Συνδρομή για τον εντοπισμό ατόμων κατόπιν αιτήματος αρμοδίων δικαστικών ή αστυνομικών αρχών.
- Αναζήτηση προσώπων.
- Αναζήτηση, ανεύρεση κλεμμένων ή απολεσθέντων περιουσιακών στοιχείων.
- Αντικείμενα που αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία ποινικών ερευνών (οχήματα, ταξιδιωτικά έγγραφα, πινακίδες κυκλοφορίας οχημάτων, πιστωτικές κάρτες)
- Φωτογραφίες και δακτυλικά αποτυπώματα που είναι αναγκαία για τις παραπάνω αναφερόμενες καταχωρήσεις.

Η πρόσβαση στα δεδομένα του συστήματος δίνεται από τις εθνικές αρχές αποκλειστικά σε εξουσιοδοτημένους χρήστες των αρμοδίων υπηρεσιών, όπως υπηρεσίες ελέγχου των συνόρων, αστυνομικές, τελωνειακές, δικαστικές αρχές και στις αρχές έκδοσης θεωρήσεων και κυκλοφορίας οχημάτων. Οι εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων εποπτεύουν την εφαρμογή των κανόνων για την προστασία των δεδομένων που καταχωρούνται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, ενώ η ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Δεδομένων⁵³ της Ευρωπαϊκής Ένωσης εποπτεύει την εφαρμογή των κανόνων προστασίας δεδομένων για ολόκληρο το σύστημα πληροφοριών Schengen.

Το σύνολο των καταχωρήσεων στο Σύστημα Πληροφοριών Schengen ανέρχεται σε σχεδόν 80 εκατομμύρια καταχωρήσεις όλων των κατηγοριών, ενώ διενεργούνται ετησίως, από το σύνολο των συμμετεχόντων κρατών, πάνω από 5 δις. έλεγχοι και αναζητήσεις⁵⁴, γεγονός που αναδεικνύει τη σπουδαιότητα και τη σημασία του συστήματος στο χώρο της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας. Ενδεικτικά, από το 2013 μέχρι το τέλος του 2017, εντοπίστηκαν πάνω από 200.000 εγκληματίες και άλλα άτομα που αποτελούσαν απειλή για την εθνική ασφάλεια διαφόρων κρατών, 50.000 άτομα συνελήφθησαν για διάφορα αδικήματα και επιλύθηκαν συνολικά 200.000 ποινικές υποθέσεις που αφορούσαν κλεμμένα οχήματα, ταξιδιωτικά έγγραφα, κλεμμένα πυροβόλα όπλα, κλεμμένα πινακίδες κυκλοφορίας και άλλα χαμένα ή κλεμμένα περιουσιακά στοιχεία⁵⁵.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, το Σύστημα Πληροφοριών Schengen θεωρείται ως ένας από τους αποτελεσματικότερους μηχανισμούς στον χώρο της επιβολής του νόμου με ιδιαίτερος αξιόλογα αποτελέσματα στην ευρωπαϊκή αστυνομική αλλά και δικαστική συνεργασία. Σε αυτό το πλαίσιο, δρομολογείται ήδη η θέσπιση νέων θεσμικών πλαισίων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ενίσχυση των λειτουργιών

⁵³ Idem, υποσημείωση 44.

⁵⁴ Eu-LISA (2018), SIS II – Statistics Report, pp. 7-9

⁵⁵ European Commission (2018), Press Release: “Security Union: Strengthen Schengen Information System adopted”, 19 November 2018, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6450_en.htm (ανακτήθηκε 1/12/2018)

του συστήματος με απώτερο σκοπό την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος και της τρομοκρατίας⁵⁶.

6. Συμπεράσματα & Διαπιστώσεις

Η αλματώδης τεχνολογική πρόοδος, η ραγδαία εξέλιξη του διαδικτύου και της κινητής τηλεφωνίας, η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων στο γεωγραφικό χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η απλοποίηση των διαδικασιών στις μετακινήσεις των πολιτών και πολλοί ακόμη παράγοντες διευκόλυναν σημαντικά την ανάπτυξη του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος⁵⁷, οι εκφάνσεις του οποίου καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα παρανόμων δραστηριοτήτων με δυσμενείς συνέπειες σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής κάθε χώρας.

Η αντιμετώπιση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας ανάγεται σήμερα στις προτεραιότητες όλων των ανεπτυγμένων κρατών. Η δημοκρατία, οι ατομικές και κοινωνικές ελευθερίες, τα οικονομικά και κοινωνικά συστήματα βρίσκονται σε μια μόνιμη και συνεχή αντιπαράθεση με το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία. Πρόκειται για μία απειλή που διέπεται από το στοιχείο της διάρκειας, ενώ το μέγεθος και ο βαθμός της επικινδυνότητας των δραστηριοτήτων τους διαφέρουν από χώρα σε χώρα, αναλόγως των ιστορικών, κοινωνικών και πολιτικών καταστάσεων που επικρατούν⁵⁸.

Οι δραστηριότητες του οργανωμένων εγκληματικών δικτύων αποσκοπούν στην απόκτηση όσο το δυνατόν μεγαλύτερων κερδών και, ως εκ τούτου, οι διάφορες μορφές του οργανωμένου εγκλήματος εξαπλώνονται και αναπτύσσονται σε κάθε μέρος του κόσμου⁵⁹. Η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας αποτελεί θέμα μείζονος σημασίας για την εσωτερική ασφάλεια όλων των κρατών και εντάσσεται στις υψηλές προτεραιότητες των εθνικών στρατηγικών τους. Ωστόσο, το οργανωμένο έγκλημα και η τρομοκρατία δεν περιορίζονται σε συγκεκριμένα γεωγραφικά όρια και σύνορα και, ως εκ τούτου, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση τους απαιτούνται ευρύτερες συνεργασίες στον τομέα εφαρμογής του νόμου, οι οποίες πραγματοποιούνται μέσω της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας.

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, καθώς επίσης και οι πιθανές διασυνδέσεις τους με τη συμμετοχή υπόπτων τρομοκρατικών οργανώσεων σε διάφορες μορφές του οργανωμένου εγκλήματος,

⁵⁶ European Commission (2016) - Press release: "Security Union: Commission proposes to reinforce the Schengen Information System to better fight terrorism and cross-border crime", 21 December 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4402_en.htm (ανακτήθηκε 2/12/2018)

⁵⁷ Στεργιούλης, Ε., «Η εσωτερική ασφάλεια στην Ευρωπαϊκή Ένωση», «Αστυνομική Ανασκόπηση», τεύχος Μάρτιος-Απρίλιος 2003, σελ. 162.

⁵⁸ Antonopoulos, G. / Papanicolaou, G. (2018), Organized Crime: A Very Short Introduction, Oxford University Press.

⁵⁹ Στεργιούλης, Ε., «Το οργανωμένο έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση», «Ποινική Δικαιοσύνη», τεύχος 2/2004, σελ.211

απαιτούν ευρύτερες συνεργασίες μεταξύ των κρατών, εκσυγχρονισμό των νομοθετικών οπλοστασίων τους, συλλογικές προσπάθειες και συντονισμό των δράσεων τους, προϋποθέσεις οι οποίες πραγματώνονται μέσω των οργανισμών ευρωπαϊκής και διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας.

Οι οργανισμοί και οι δομές της ευρωπαϊκής και διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας στερούνται εκτελεστικών αρμοδιοτήτων στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, γεγονός που υποδηλώνει ότι η αρχή της εθνικής κυριαρχίας (national sovereignty) στη διαχείριση της επιχειρησιακής διάστασης των θεμάτων που αφορούν την εσωτερική ασφάλεια των κρατών παραμένει πρωτεύον και αδιαπραγμάτευτο στοιχείο των εθνικών πολιτικών. Ομοίως, τα κράτη φέρουν αμέριστα την ευθύνη για τη διαχείριση των ευαίσθητων και προσωπικών δεδομένων στην καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, καθότι αυτά κοινοποιούνται ή αποθηκεύονται στις βάσεις δεδομένων των δομών και των οργανισμών της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας από τις αρμόδιες κρατικές αρχές.

Η θεσμική αναγνώριση της αναγκαιότητας της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, δεν πρέπει, σε καμία απολύτως περίπτωση, να συγχέεται ή πολύ περισσότερο να αποτελεί λόγο «νομιμοποίησης» παραβατικών συμπεριφορών των οργάνων επιβολής του νόμου που θίγουν έμμεσα ή άμεσα ατομικές ελευθερίες και θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Πρόκειται για θέμα μείζονος κοινωνικής σημασίας δεδομένης της συσσωρευμένης ισχύος που αποκτούν σταδιακά οι μηχανισμοί της ευρωπαϊκής και διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας, ωστόσο, είναι στην απόλυτη ευχέρεια των κρατών μελών, που συμμετέχουν στους εν λόγω μηχανισμούς, να ενισχύουν τις δικλίδες ασφαλείας για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών που αποτελούν την πεμπτουσία της δημοκρατίας.

Τέλος, η διεθνής αστυνομική συνεργασία δεν αποτελεί πανάκεια για την αποτελεσματική καταπολέμηση της οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, αλλά πρόκειται για ένα θεσμικό μηχανισμό που εντάσσεται στις εθνικές δομές της αντεγκληματικής πολιτικής για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας και αξιοποιείται-υλοποιείται σύμφωνα με τις συνταγματικές αρχές και τις σχετικές διατάξεις των εθνικών νομοθετικών πλαισίων. Κατά συνέπεια, η ευθύνη της αποτελεσματικής καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας βαραίνει αποκλειστικά τις αρμόδιες εθνικές αρχές και τις εκάστοτε αντεγκληματικές πολιτικές που υιοθετούν και εφαρμόζουν.-

* Ο κ. Ευάγγελος Στεργιούλης είναι Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου και ε.α. Υποστράτηγος της Ελληνικής Αστυνομίας. Εργάστηκε στην έδρα της Europol στη Χάγη ως υπεύθυνος εξωτερικών σχέσεων και διετέλεσε προϊστάμενος των Εθνικών Γραφείων Interpol και Europol. Έχει διδάξει στις Αστυνομικές Σχολές της Κυπριακής και Ελληνικής Αστυνομίας, καθώς και στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Anderson, M. (1989) *Policing the World: Interpol and the Politics of International Police Cooperation*. Oxford: Clarendon Press

Barnett, M. & Coleman, L. (2005), *Designing Police: Interpol and the Study of Change in International Organizations*, *International Studies Quarterly*, 49 (4):593-619

Boehm, F. (2012) *Information Sharing and Data Protection in the Area of Freedom, Security and Justice. Towards a harmonised data protection principles for information exchange at EU level*. Berlin: Springer.

Boer, M. & Walker, N. (1993) *European Policing after 1992*, *Journal of Common Market Studies*, 31(1):3-28

Benyon, J. (1996), “*The politics of police cooperation in the European Union*”, *International Journal of the Sociology of Law*, 14 (4):353-379

Boister, N. (2012) *An introduction to transnational criminal law*, Oxford, UK: Oxford University Press

Cheah W.L. (2010) “*Mapping Interpol’s Evolution: Functional Expansion and the Move towards Legalization*”, *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 4 (1) Oxford University Press

Council of the European Union (2014) *The EU Policy Cycle to tackle organized and serious international crime*, EU Publications Office.

Deflem, M. (2002a) *Policing World Society: Historical Foundations of International Police Cooperation*, Oxford University Press

Deflem, M. (2002b) *The logic of nazification: The case of the International Criminal Police Commission (“Interpol”)*, *International Journal of Comparative Sociology*, 43 (1):21-44

Deflem, M. (2007) “*International Police Cooperation Against Terrorism: Interpol and Europol in Comparison*” in Durmaz, H. / Sevinc, B, et al. (eds.) 2007 *Understanding and Responding to Terrorism*, Amsterdam: IOS Press

Das, D & Kratoski, P. (2001) “*International Police Cooperation: A World Perspective*” in Koenig, D & Das, D. (eds.), (2001), *International Police Cooperation. A world Perspective*, Oxford: Lexington Books

Fijnaut, C. (2004) *Police cooperation and the area of freedom, security and justice*, in Walker, N. (ed.), *Europe's area of freedom, security and justice*. Oxford: Oxford University Press, pp. 241-282.

Fijnaut, C. (1993) "The Communitization of police cooperation in Western Europe", in Schermers H, (et.al.) (eds) *Free movement of persons in Europe: Legal problems and experiences*. Dordrecht: Martinus Nijhoff, pp. 75-92.

Fooner, M. (1989) *Interpol, Issues in World Crime and International Criminal Justice*, New York: Plenum Publishing.

Gerspacher, N. (2008) *The history of international police cooperation: a 150-year evolution in trends and approaches*, *Global Crime*, 9 (1-2):169-184

Guyomarch, A. (1994) *Problems and prospects for European police cooperation after Maastricht*, *Policing and Society*, 5 (3):249-261

Moore, A. & Vermeulen, G. (2010) *Shaping the competence of Europol. An FBI perspective* in Cools, M.et. al. (eds.) (2010) *EU and international crime control: Topical Issues*, Antwerpen: Maklu

Mounier, G. (2012) "Europol: A new player in the EU external policy field" in Kurowska, X. & Pawlak, P. (eds.), (2012), *The Politics of European Security Policies*, NY: Routledge

Occhipinti, J. (2003) *The politics of EU Police Cooperation. Toward a European FBI?* London: Lynne Rienner Publishers

Ratzel, M.P. (2007) "Europol in the combat of international terrorism" in *Understanding and Responding to Terrorism*. Durmaz, H. et al. (eds.), The NATO Programme for Security through Science, Vol. 19, Amsterdam: IOS Press.

Rauchs, G. / Koenig, D. (2001) "Europol" in Koenig, D & Das, D. (eds.), (2001), *International Police Cooperation. A world Perspective*, Oxford: Lexington Books.

Richards, J. (2010) *The Art of Science of Intelligence Analysis*, New York: Oxford University Press.

Sheptycki, J. (2004) *The accountability of transnational policing institutions: The strange case of Interpol*, *Canadian Journal of law and Society*, 19 (1):107-134

Stergioulis, E. (2003) *The European Police Office-Europol*. Athens: Nomiki Vivliothiki (in Greek)

Sullivan, L. (ed.) (2005) *Encyclopedia of Law Enforcement*, vol. 1, CA: Sage Publications

Woodward, R. (1993) *Establishing Europol*, *European Journal of Criminal Policy and Research*. 1(4):7-33.